

Schiller heeft geen recht om te zeggen: Die Weltgeschichte ist das Weltgericht. Veeleer is het omgekeerd: De wereldgeschiedenis is zóó donker, dat zij eischt het wereldgericht.

Van gevaarlijk gesproken, ja, dan is die kunst toch ook gevaarlijk te noemen, die het rauwe leven romantiseert, de natuurlijke menschen tot engelen en helden herschept, en de hel van dit leven omgoocht tot een soort hemel.

Verwonder u dus niet over het feit, dat een christen de moderne letterkunde aanvaardt juist om haar realisme.

Verwonder u niet als het buitengewoon eerlijke en tragische boek van Ima Boudier—Bakker met den profetischen titel „Armoede“ door de orthodoxen wordt gelezen en geprezen²⁾. Dit boek is leerzaam voor wie aandurft en aanwil de werkelijkheid der ellende. Het is waar, vreeselijk waar, wat in dit boek staat: „Er schuilt armoede in ieder menschenbestaan. Die armoede scheidt de menschen in verbittering van onbegrepenheid, of drijft ze naar elkaar toe in hulpeloosheid van verlangen, maar de liefde vermag niet de leemten te vullen, eenzaam blijft ten slotte ieder, naast dengene, die hem het liefst is. En zoo tobben we rond, elk op zijn manier.“

Dit is de mensch, de vreemdeling buiten het verloren paradijs.

Hier kan zelfs een christen nog zelf-kennis leeren.

Voeg nu daarbij het feit, dat de modernen, behalve over de kunst van dit realisme, ook beschikten over de nog hoogere kunst van het zuiver impressionisme, vooral uitkomend in hun klankrijke, gevoelde, en dus gevoelige, poëzie, dan is het raadsel verklaard, dat velen, die in hun wereldbeschouwing volstrekt antithetisch tegenover deze kunstenaars stonden, toch van hun geestesproducten smulden, de één onbewust, alleen omdat hij geboeid werd door de verhaal-substantie, de ander (en dat waren de weinigen), omdat hij hier zijn ingeschapen dorst naar echte kunst bevroedigd voelde.

Dat deze kunst door valsche bijmengsels werd onteerd, en dat achter deze kunst veelal een antichristelijke zielkundige gesteldheid was verborgen (soms ook niet verborgen), belette den letterlustigen christen niet zich in dezen schoonen bloemhof te vermeenen. Men greep de kunst en nam het andere er op toe. Men verdroeg het eene, omdat men het andere liefhad.

Maar het was niet gering wat de moderne kunst hier met het begeerde insmokkelde in het christelijk erf.

Ik noemde als voorbeeld Eline Vere.

Als objectieve schildering van de zieleleegte van den modernen mensch was dit boek op zichzelf niet aanstootelijk, eer begeerlijk, wyl paedagogisch nuttig voor den christen, maar in deze levensgetrouwe herschepping van een zieltragedie werd toch ook, — misschien door den schrijver onbedoeld — een levensbeschouwing gecolporteed, die met het ware christendom vloekt: de visie van het noodlot! Met de aanvaarding van het noodlot of het uitsluitend natuurgebeuren wordt niet alleen de religie, maar zelfs de moraal, uitgeschakeld, en wordt of het pessimisme, of het epicurisme tot levensheerscher. Het pure realisme is daarom uit zedelijk oogpunt nog gevaarlijker dan het onwaarschijnlijk romantisme, voorzover het nog de zedelijke norm eerbiedigt.

De opkomst van de moderne letterkunde beteekende dus voor het positieve christendom het gevaar van een vijandelijke aanval, van een komende crisis.

B. W.

²⁾ Een Christelijk boekhandelaar verzekerde mij, dat de verschijning van een nieuw boek van Boudier—Bakker vroegde wekt bij al zijn Christelijke klanten.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Aansluiting aan de Reformed Church *) in Amerika.

Wij gelooven, dat niemand, van wat staat of kwaliteit hij zij, zich behoort op zichzelf te houden, om op zijn eigen persoon te staan.

N. G. Belijdenis, Art. XXVIII.

Door het vele dat de Reformed Church, zij het op indirecte wijze, voor de emigranten deed, moest er bij de landverhuizers wel eenige sympathie voor deze oude Hollandsche kerk geboren worden. Hoe vreemd moest het dezen bannelingen zijn zooveel belangstelling en liefde te vinden bij eene kerk-gemeenschap, zoo nauw verwant aan de Nederlandsche Hervormde Kerk, van welke zij zoo weinig goeds hadden ondervonden en konden verwachten toen zij nog in het vaderland woonden, door welke zij werden geplaatst en gemitocht. Doch voor de Reformed zelf was het ook een blij bericht, toen men vernam van een volk, dat Nederland had verlaten en eene woonstede ging zoeken in een van de meer westelijk gelegen Staten van Amerika. Immers het bleek meer en meer dat de oude Hollandsche kerk geen vatbaarheid had om overgeplant te worden en tot bloei te geraken in streken waarvan de bevolking niet van Nederlandschen oorsprong was. Zoolang in de achttiende eeuw Nederlandsche

^{*)} Nog eenmaal herinner ik er aan, dat ik deze Kerk met haar tegenwoordigen naam reeds hier noem, hoewel zij in het begin van de vorige eeuw den naam Reformed Protestant Dutch Church droeg, later Dutch Reformed en nu alleen Reformed Church heet.

kolonisten zich vestigden in de oostelijke Staten, nam het ledental dezer kerk gestadig toe, maar toen de stroom der landverhuizers vanuit het Vaderland langzaam verliep, kon ook de kerk niet bogen op belangrijken groei en bloei. Daarbij kwam nog het verschijnsel, waarop ook de anonieme pamfletist in zijn „over volksverhuizingen in het algemeen enz.“, dat vooral tegen het bekende geschriftje van Brummelkamp en Van Raalte gericht was, wees, dat namelijk het gevaar bestond voor de landverhuizers, dat zij, om welke redenen dan ook, in de Nieuwe wereld wel eens „vallen“ konden in de handen van Amerikaansche kerkgemeenschappen. Het is een opmerkelijk verschijnsel dat zich in het midden van de vorige eeuw vele mannen van beteekenis, zoowel hier als in Duitschland, zonder onder een schuilnaam te gaan, tegen landverhuizing verklaarden. Ik noem hier alleen maar den naam van den zoo vroeg gestorven jongen Des Amorie van der Hoeven. In Duitschland waarschuwden mannen van Luthersche belijdenis tegen de landverhuizing aldaar, die den stoot gaf aan onzen „groeten Trek“, met er op te wijzen, „dat vele Duitsche Lutheranen, na een kort oponthoud in Amerika, den Engelschen Hernhutters, Methodisten of Calvinistischen Episcopalen in handen vallen of zich aansluiten bij de Algemeene Synode in Baltimore, die althans in het artikel des Avondmaals geene zuiver Luthersche belijdenis heeft. Dit is toch wel een groot ongeluk voor personen, waaronder er zijn, die om hunne Luthersche belijdenis hun vaderland hebben verlaten.“

Deze Duitsche emigranten trokken naar het verre Westen evenals onze trekkers, om den Heere ook kerkelijk te kunnen dienen in trouw aan hunne belijdenis. Nu werden zij gewaarschuwd, dat zij juist in dit opzicht gevaar liepen gedesillusioneerd te worden. Hoeveel hunner mede-Lutheranen waren niet in handen gevallen van onderscheiden Amerikaansche niet-Luthersche kerken! Onze pamfletist meent „de Leeraars bij onze Afgescheidenen“ te moeten herinneren dit feit „wel ter harte te nemen.“ En metterdaad werd hier op een verschijnsel gewezen dat den groei en bloei der oude Hollandsche Kerk in den weg had gestaan.

Meerdere der uit Nederland afkomstige leden kon worden versterkt. De geloovigen in Amerika maar al te gemakkelijk van kerkgemeenschap en dat om allerlei bijkomstige redenen. Zoo scheen het wel dat de Gereformeerde Kerk niet recht wilde lieren en aarden op Amerikaanschen grond. In het jaar dat de groote stroom van „Afgescheidenen“ emigranten in Amerika aankwam, telde de Dutch Reformed 276 kerken, met 289 leeraars, 24.873 huisgezinnen en 32.840 Avondmaalsgangers.

Toen men nu door den brief van Brummelkamp en Van Raalte in „the Christian Intelligencer“ van 15 Oct. 1846, vernam de vestiging van mannen en vrouwen, die mede om des geloofs wille waren uitgeweken, werd ook in de kringen van de Gereformeerde Kerk de verwachting gewekt, dat door zulke lieden van karakter, hun kerkgemeenschap kon worden gesterkt. De geloovigen in Amerika verstonden heel goed dat dergelijke in Europa en in het bekrompen liberale Nederland niet meer „gangbare pasmunt“, juist bijzonder bruikbaar was voor de Nieuwe wereld met haar breed zich ontplooiend krachtig en gezond leven.

Zoo geschiedde het dan dat vooral uit het midden der geloovigen, behoorend tot die oude Vaderlandsche kerk de levendigste belangstelling werd gesteld in deze voor het meerendeel behoeftige lieden en dezen van hen de meeste vriendelijkheid en voorkomendheid ondervonden alsook zeer krachtigen steun genoten door middel van de onderscheiden „steuncomitees“ die onder leiding van eminente predikanten met groote toewijding aan de zaak der landverhuizers werkzaam waren. Ook lag het voor de hand dat deze mannen direct aan de kerkelijke positie der landverhuizers dachten en dat niet afgescheiden van het belang hunner eigene kerk. Reeds zeer vroeg is er eene aanvraag van de zijde der Amerikanen gericht aan het adres der kolonisten om van hunne zijde te deputeeren naar de kerkelijke vergaderingen der Dutch Reformed.

Althans op eene der eerste classisvergaderingen, reeds in September 1848, deed Ds C. van der Meulen, de Afgescheiden Reformator van Zeeland, die met vele Zeeuwen naar Amerika was verhuisd en het dorp Zeeland stichtte, en mede lid uitmaakte van de eerste vergadering gehouden op 23 April 1848, waarop men zich constitueerde te Zeeland, als eene Classis, met de drie Formulieren als accoord van kerkelijke gemeenschap, onder vigeur van de D. K. O., ja van het „geheele kerkelijk Handboekje“, mededeeling van een dusdanig verzoek.

De vergadering ging toen op de aanvraag om te deputeeren niet in. Geen wonder! Het was nog de tijd van lijden en van ontzaglijke zorgen en ellende. Bovendien deze eerste vergaderingen bestonden slechts uit Ds Van Raalte en den kerkeraad der gemeente van Holland, Ds Van der Meulen en den kerkeraad van Zeeland, Ds Ypma en den kerkeraad van Vriesland, en den kerkeraad van Graafschap.

Ik wil hier opmerken dat tot '52 de leden der Classis bestonden uit den predikant en alle leden van den kerkeraad, die ter vergadering tegenwoordig

waren. Weldra echter begon de kolonie zich te ontwikkelen en met haar ook de kerkelijke samenleving. Drenthe werd zelfstandig, terwijl het eerst gecombineerd leefde met Vriesland. Ook Overijsel werd geïnstituëerd en voegde zich bij de Classis. Van buiten de kolonie in Michigan kwam reeds in '49 de vraag om de kerk te Milwaukee tot opening te brengen. In hetzelfde jaar was ook reeds een der gemeenten van Grand Rapids op de vergadering der Classis vertegenwoordigd. Toen konden de broeders weer ruimer ademen. Een vrije kerk in een gansch vrij land, één ideaal der voortrekkers verwezenlijkt! Zou zij zich willen en kunnen ontwikkelen tot eene zelfstandige kerkelijke gemeenschap, zonder dat zij zich aan zou sluiten bij eene der kerken van Amerika van Presbyteriaansch karakter?

Velen hebben het à posteriori diep betreurd dat dit niet vanaf dit aanvankelijke zoo gezegend begin het geval is geworden. Want op de boven vermelde vergadering deelde Ds Van der Meulen mede dat tot hem een verzoek om te deputeeren was gekomen en wel van eene kerk in het Oosten, om hare synodale vergadering bij te wonen. Zij kwam van voorgangers der Reformed Church. Doch omdat de vergadering daarop toen niet inging om allerlei redenen van accidenteele aard, kwam binnen het jaar de meermalen genoemde Dr Wijckoff op Donderdag den 1sten Juni in de kolonie aan als officieel afgevaardigde door den „Board der Inwendige Zending van de Dutch Reformed.“

Zijn voornemen was om des Zaterdag met de leeraars te vergaderen en dan Maandags weer te vertrekken, maar daar het onmogelijk was om binnen zoo korten tijd de predikanten samen te roepen, liet hij zich overreden om te blijven. Des Maandags kwam nu een vergadering saam die door de gedelegeerde uit het Oosten werd gehouden voor eene Classicale vergadering. Zij werd ten huize van Ds Van Raalte gehouden. Zij bestond uit vier en twintig leden, daaronder vier predikanten.

Dr Wijckoff maakte terstond het doel van zijn zending bekend en vroeg derhalve naar belijdenis en kerkregering, en daarop volgde de tweede vraag of zij zich wenschten te vereenigen met de Dutch Reformed? Wij bezitten twee officiële stukken met betrekking tot hetgeen verhandeld werd op deze vergadering, rakende de aansluiting. Een gansche dag werd volgens het verslag, door Dr Wijckoff aan de Synode der Dutch Reformed gedaan, besteed aan het stellen van vragen, aan het geven van inlichtingen en het wisselen van gedachten.

Wijckoff verzwoeg niet dat op de vergadering bleek, dat er aarzeling was en vrees om in nauwere relatie te treden met de Reformed. Wel verlangden zij naar gemeenschap, naar liefde en betooven van toegenegenheid, maar nog voelden zij de diepe groeven door een ondragelijk kerkelijk juk in hun vleesch gedrukt; nog herinnerden zij zich hoe allerlei menselijke wetten en verordeningen wel konden leiden tot een geordend systeem van kerkelijke regering, doch dat met zich bracht dood formalisme en een stellen van menselijke verordeningen boven het gezag van Koning Jezus en onderdrukking van hen die alleen maar aan Hem den Koning der Kerk de macht toekenden over zijn erfdeel heerschappij te voeren.

De broeders aarzelden en betoonden eenige vreesachtigheid, gelijk dit meer gaat met hen die pas van onder de hand van een dwingend komen en in de vrijheid zijn gesteld. De gedeputeerde uit het Oosten kon zich deze vrees en deze aarzeling indenken, vond haar verklaarbaar en zeer zeker te verontschuldigen en kwam hen tegemoet met de verzekering, dat men in het Oosten er niet aan dacht om hen weer te brengen onder eenig juk van menselijke inzettingen. Ja, mocht eene vereeniging hun later blijken strijdig te zijn met hunne belangen, dan behielden zij volle vrijheid om broederlijk het Oosten vaarwel te zeggen. Wijckoff rapporteert ook nog dat er ten aanzien van de leer volkomen overeenstemming bestaat. Wat hij mededeelt omtrent de kerkregering herinnert ons sterk aan wat wij gewoonlijk aanduiden als de „Geldersche-Overijselsche Richting“ in de Scheiding. De kolonisten verlangden niet samen te smelten met de Dutch Reformed Classis Michigan, doch eene afzonderlijke Classis Holland te vormen, die in classicaal verband zoude leven met de Classis in het Oosten en wel onder het ressort van de Particuliere Synode van Albany. Dr Wijckoff had voor zich hierlegen geen bezwaar.

Wij zullen een volgenden keer zien hoe deze zaak verder haar beloop had.

G. KEIZER.

BOEKBESPREKING.

Machteloosheid en Krachtenplooiing der Kerk, predikatie naar aanleiding van het „Getuigenis“ van de Gen. Synode der Geref. Kerken in Nederland, door Dr J. G. Geelkerken.

W. ten Have. — Amsterdam.

Wat zijn wij, protestanten, toch gelukkige menschen. Wij worden door geen paus geregeld, ook door geen synode — wij leven onder het regiment van het Woord, dat is Christus; en daarom mag de gereformeerde christen zijn oordeel laten gaan, zelfs over een zoo plechtig „Getuigenis“ als ditmaal door de synode is uitgezonden. En de gereformeerde broeders zijn zoo ruim en vrij, dat ze een oordeel over het werk der synode kunnen verdragen. Ze haten Schriftkritiek, maar